

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
Västra Nylands välfärdsområde

Perhesosiaalityön ja lastensuojelun yhdenmukaisten palvelujen järjestämisen periaatteet ja prosessi

Projektipäällikkö Heta Kulla-Mykkänen



Euroopan unionin
rahoittama
NextGenerationEU



Johdanto

- Perhesosiaalityön ja lastensuojelun ydin on sosiaalihuollon ammattihenkilön työskentely asiakkaan kanssa. Sosiaaliohjauksen ja sosiaalityön lisäksi voidaan kuitenkin usein tarvita erilaisia palveluja. Nämä periaatteet ja perhesosiaalityön sekä lastensuojelun prosessit on tehty selkeyttämään ja yhdenmukaistamaan Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen toimintoja erityisesti kotiin vietäviä palveluja järjestettäessä.
- Palvelujen järjestämisen projektissa valmistuneet järjestämisen periaatteet ja prosessit koskevat erikseen tilattavia palveluja – ei sosiaaliohjausta tai sosiaalityötä eikä sijaishuollon palveluja.
- Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen alkuvaiheessa palvelut on ymmärretty ja järjestetty hyvinvointialueella hyvin eri tavoin. Periaatteiden ja prosessien tavoitteena on tukea organisaatiota ennen muuta kolmessa tärkeässä tavoitteessa:
 1. Asiakkaiden yhdenvertaisissa palveluissa koko hyvinvointialueen alueella
 2. Palvelujen käytön hallinnassa ja seurannassa (ml. talous)
 3. Laadukkaassa ja lainmukaisessa palvelujen järjestämisessä (ml. laadun ja valvonnan kysymykset ja hankinnat)
- Palvelun tarpeen arvioineelle ammattilaiselle (perhesosiaalityössä omatyöntekijä tai lastensuojelussa lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä) palvelujen järjestäminen on tuki: ammattilainen voi nojata selkeisiin palvelujen sisältöihin, eikä hänen tarvitse kantaa liiallista vastuuta sopimusasioista tai valvonnan kysymyksistä.
- Asiakkaalle laadukas palvelujen järjestäminen mahdollistaa tasavertaiset ja laadukkaat palvelut.
- Palvelujen järjestämisen periaatteiden rakentaminen nojaa [vuonna 2023 tehtyyn lasten, nuorten ja perheiden palvelualueen yhdenmukaistamistyöhön](#), jonka pohjalta palveluita on alettu täsmentää.
- Seuraavissa dioissa esitellään yleistasonisesti palvelujen järjestämisen periaatteiden perusmallinnus ja prosessit, joilla palveluja järjestetään.



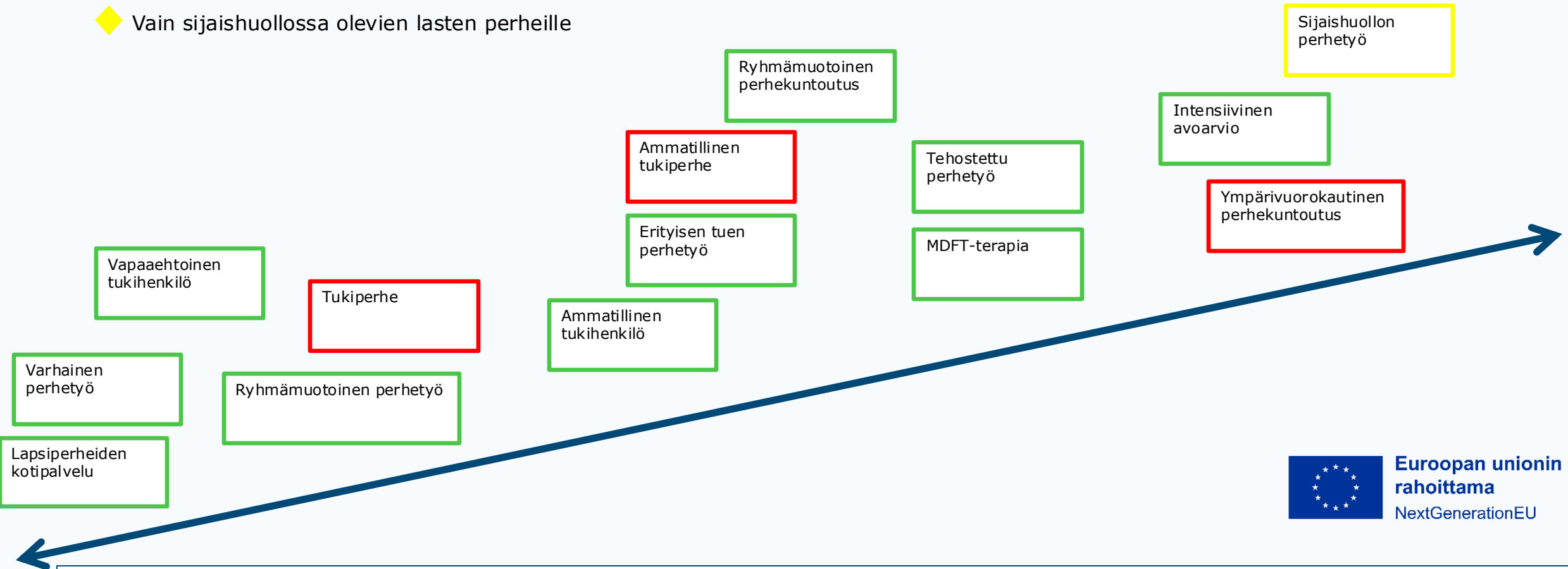
Palvelujen järjestämisen periaatteet



Yleisimmät sosiaalityötä ja -ohjausta tukevat palvelut perhesosiaalityössä ja lastensuojelussa – mistä palveluvalikosta asiakkaalle tyypillisesti löytyy palvelu

- ◆ Kotiin vietävä palvelu
- ◆ Ympäri vuorokautinen palvelu
- ◆ Vain sijaishuollossa olevien lasten perheille

Periaatteiden avulla asiakkaat saavat yhdenvertaista tukea koko hyvinvointialueella. Asiakasvastuussa oleva ammattilainen löytää helposti sopivan palvelun ja saa päätöksentekoon tukea ja perusteluita.



Sosiaalityön ja sosiaali ohjauksen työskentely on jatkuva prosessi, johon kuuluu säännöllistä arviointia, asiakassuunnitelmatyöskentelyä ja tapaamisia asiakaslapsen ja -perheen kanssa.

Asiakkuuden eri vaiheissa voidaan käyttää eri kohtien palveluja sen mukaan, mikä on asiakkaan tarpeen mukaista.

Ammatillinen tukihenkilö

Jokaisesta palvelusta on laadittu palvelukuvaus ja ohjaavat periaatteet siihen, milloin ko. palvelu soveltuu ja milloin olisi hyvä miettiä toista palvelua.

Periaatekorttien rakentamiseen on saatu inspiraatiota isojen kaupunkien toimintamalleista.

Palvelukuvaus

Ammatillinen tukihenkilötoiminta on tarkoitettu lapsille, nuorille ja perheille, joilla on erityisen tuen tarve ja perhesosiaalityön tai lastensuojelun asiakkuus. Asiakkailla on säännöllisen, jalkautuvan, toimintakykyä ja ikätasoista kehitystä tukevan ammatillisen tuen tarvetta. Työtä tehdään yhdessä perheen ja verkoston kanssa ja siinä pyritään suhdeperusteisuuteen.

Ammatillinen tukihenkilötyö on tavoitteellista muutostyöskentelyä, joka tapahtuu lapsen tai nuoren omissa toimintaympäristöissä keskustelullisin ja/tai toiminnallisien menetelmin. Ammatillisen tukihenkilötyön kautta asiakkaille voidaan tarjota heidän yksilöllisesti tarvitsemaansa tukea ja osaamista esimerkiksi silloin, kun on tarpeen harjoitella arjen tilanteissa ja kohtaamisissa tarvittavia taitoja. Ammatillista tukihenkilötyötä voidaan käyttää myös vastaamaan asiakkaiden tarpeeseen saada erityistä menetelmäosaamista silloin, kun muilla palveluilla ei pystytä auttamaan riittävästi.

Palveluun ohjautumiseen kuuluu aina arviointi palvelun yhteensovittamisesta muiden mahdollisten palveluiden kanssa. Ammatillisen tukihenkilötoiminnan tavoitteet ja tapaamismäärät määritellään yhdessä lapsen tai nuoren, hänen perheensä, palveluntuottajan ja palvelusta vastaavan omatyöntekijän kesken. Omatyöntekijä vastaa palveluprosessista ja seuraa palvelun toteutumista.

Milloin tämä on oikea palvelu?

- Palvelu on suunnattu pääsääntöisesti noin 10-17 – vuotiaille perheineen. Tätä nuoremmille (7-9 – vuotiaille) palvelu sopii erityisellä harkinnalla.
- Sosiaalihuollon ammattihenkilö on arvioinut tarpeen palvelulle.
- Asiakkaalla on selkeä muutostyön tarve, johon tarvitaan ammatillista tavoitteellista tukea.
- Palvelu on suunnattu ensisijaisesti asiakkaille, joilla on sosiaalihuoltolain mukainen erityisen tuen tarve sekä perhesosiaalityön tai lastensuojelun asiakkuus. Palvelua voidaan tarjota erityisillä syillä myös muille perhesosiaalityön asiakkaille. Perusteet arvioidaan yksilöllisesti silloin, kun sosiaalihuollon ammattihenkilö näkee ammatillisen tukihenkilöpalvelun ehkäisevän raskaampaa palvelutarvetta.
- Yksilöpainotteinen työskentely on lapsen ja perheen kokonaistilanteen kannalta perusteltu tukimuoto. Mitä nuorempi lapsi on kyseessä, sitä olennaisempaa on arvioida, soveltuisiko perhetyö tilanteeseen paremmin.
- Asiakkaalta ei edellytetä vahvaa omaa motivaatiota työskentelyyn. Yhteistyöllä tulisi kuitenkin olla edellytykset käynnistyä realistisin odotuksin niin, että palvelu voi toteutua ja olla vaikuttavaa.

Milloin palvelu ei sovellu?

- Asiakas on autettavissa
 - vapaaehtoisella tukihenkilöllä – tarve on ennemmin perheen ulkopuoliselle luotettavalle aikuiselle ilman muutostyötä tai kuntoutuksellista tavoitetta.
 - lyhyemmällä ja kevyemmällä sosiaaliohjauksella tai palveluohjauksella esimerkiksi harrastustoimintaan tai nuorisotyöhön.
 - järjestöjen tai varhaisemman tuen, kuten opiskeluhoollon toiminnoilla.
 - olemassa olevan verkoston aktivoinnilla tai olemassa olevien palveluiden tiivistämisellä.
- Kyseessä on perheen muutostyön tai perhetyön tarve. Lapsen tai nuoreen keskittyvän työskentelyn sijaan tarvitaan ensisijaisesti tukea sille, että vanhemmat pystyvät tukemaan lastaan.
- Perheessä on alkamassa toinen palvelu, joka edellyttää tutustumista lapseen. Kyseessä voi olla myös muu kuin sosiaalihuollon kontakti. Lapsen voimavarojen huomioimiseksi on syytä arvioida palvelujen yhteensovittamista ja oikea-aikaisuutta.

Ympäri vuorokautinen perhekuntoutus

Palvelukuvaus

Perhekuntoutusta voidaan tarjota lapsiperheille, jotka tarvitsevat vahvaa, muutokseen tähtäävää ja kokonaisvaltaista tukea. Perheellä voi olla vaikeutta sitoutua muuhun suunnitelmalliseen työskentelyyn.

Ympäri vuorokautisen perhekuntoutuksen aikana on mahdollista harjoitella uudenlaisia taitoja, minkä lisäksi lapsen ja perheen tilannetta pystytään seuraamaan tiiviisti. Perhekuntoutuksen ajan perheelle tarjotaan kuntouttavaa toimintaa suunnitellusti ja tavoitteellisesti. Perhe ja sosiaalityöntekijä sopivat tarkemmat tavoitteet yhdessä. Koko perheen kuntoutuksen kulmakiviä ovat perheenjäsenten välisen vuorovaikutuksen tukeminen toiminnallisien menetelmin, arjen taitojen harjoittelu ja säännöllisen päivärytmin vakiinnuttaminen. Kuntoutusprosessi toteutetaan moniammatillisesti.

Perhekuntoutukseen osallistuu tavallisesti koko perhe. Perhekuntoutusta tarjotaan myös raskaana olevalle, jos on huolta tulevien vanhempien edellytyksistä huolehtia tulevasta lapsesta. Kyse voi olla esimerkiksi vanhemman päihteiden käytöstä. Perhekuntoutuksen on todettu soveltuvan myös tilanteisiin, joissa on riski lapsen kodin ulkopuolisesta sijoituksesta, mutta perhe on motivoitunut perhekuntoutukseen, eikä lapsi ole akuutissa vaarassa. Osallistuminen perhekuntoutukseen on vapaaehtoista.

Sosiaalityöntekijältä palvelu edellyttää lähetteen lisäksi

- päätöstä
- tutustumiskäyntiä yhdessä perheen kanssa
- aloitusneuvottelua sekä
- kuukauden välein pidettäviä välineuvotteluita.

Palvelu alkaa kolmen kuukauden jaksolla ja voi kestää kokonaisuudessaan kolmesta kuuteen kuukautta. Jatkopäätökset voi tarvittaessa tehdä kuukauden mittaisina.

Milloin tämä on oikea palvelu?

Ympäri vuorokautinen perhekuntoutus kodin ulkopuolella sopii perheille, joissa on vakavia

- vanhemmuuteen
- arjen hallintaan
- vuorovaikutussuhteisiin
- lapsen oirehdintaan
- huoltajien jaksamiseen
- päihteisiin
- mielenterveyteen

liittyviä ongelmia, joihin ei voida vastata kotiin vietävällä tuella.

Perhekuntoutus voi olla toimiva ratkaisu myös muissa perhedynamiikkaa muuttavissa ja uusien taitojen opettelua vaativissa tilanteissa, kuten

- lähivanhemman vaihtuessa
- huostaanoton purkuprosessin tukena

Milloin palvelu ei sovellu?

- Huoltaja ei kykene vastaamaan lapsen hoidosta
- Huoltajalla on akuutti päihdeongelma
- Huoltaja on psyykkisesti liian huonokuntoinen
- Perheellä ei ole kotia, jossa järjestää kotiharjoittelua
- Perheen molemmilla huoltajilla on täysipäiväinen työ / opiskelu / tms., eikä perhekuntoutuksen edellyttämälle kuntoutukselle ole aikaa.

Palvelujen järjestämisen prosessi



Palvelujen järjestämisen prosessien työstö

Prosessit perhesosiaalityössä ja lastensuojelussa

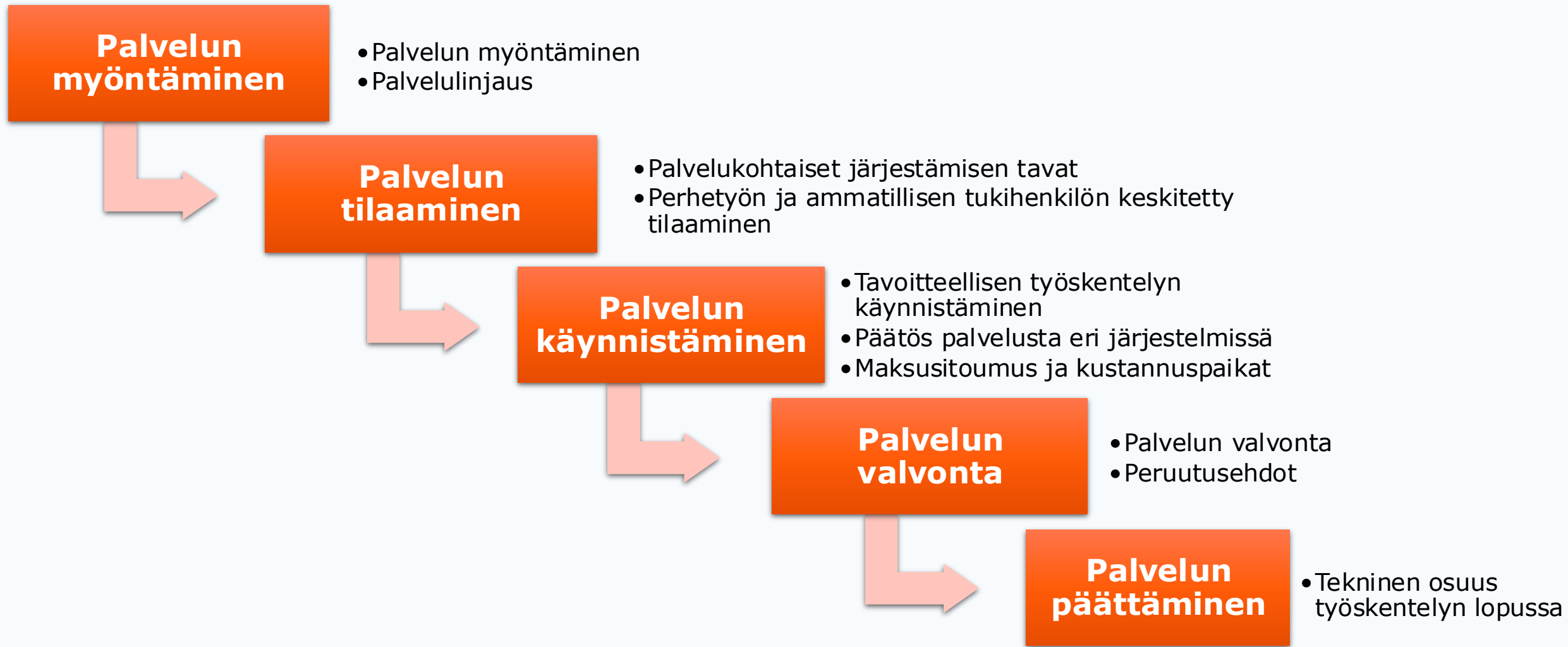
- Perhesosiaalityössä ja lastensuojelussa on toimittu hyvinvointialuetasoisesti hyvin eri tavoilla ja yhdenmukaistamisen aste on ollut erilainen.
- Taustatietona on hyödynnetty muiden hyvinvointialueiden ja etenkin Helsingin toimintatapoja ja -malleja. Kiitos yhteistyöstä ja tietojen jakamisesta muille alueille ja Helsingille.
- Sekä perhesosiaalityölle että lastensuojelulle on rakennettu selkeä ja yksityiskohtainen ohjeistus siitä, miten palveluja järjestettäessä toimitaan.
- Perhesosiaalityössä palveluita järjestää ”avaimet käteen” -periaatteella sosiaaliohjaajien tiimi. Yhteisiä linjauksia haetaan palvelulinjaus-kokouksissa.
- Lastensuojelussa palveluita järjestetään kahden sosiaalityöntekijän tiimi lapsen asioista vastaavien sosiaalityöntekijöiden kanssa yhteistyössä.

Ohjeistusten eroista ja yhtäläisyyksistä

- Prosessiin ja ohjeistukseen jääneet erot selittyvät pitkälti lainsäädännöllä: sosiaalihuoltolaki asettaa omatyöntekijälle erilaisen roolin ja vaatimuksia kuin lastensuojelulaki lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle. Tähän heijastuvat myös asiakaskunnan erilaiset tarpeet.
- Palvelujen järjestämisen periaatteita hyödynnetään molemmissa lähtökohtaisesti yhteneväisesti, joskin lastensuojelussa laajemmalla palveluvalikolla.
- Myös valvonnan prosessi on yhteneväinen ja valvonnan ja hankinnan prosesseissa tehdään tiivistä yhteistyötä, jonka kehittämistä jatketaan.
- Seuraavassa esitellään molempien ohjeistusten sisältö, johon henkilöstöä myös koulutetaan. Lisäksi esitellään pääpiirteittäin palveluista kerättävän palautteen ja valvontatiedon prosessi



Perhesosiaalityön palvelun järjestämisen prosessi omatyöntekijälle



Lastensuojelun palvelun järjestämisen prosessi

Valmistelutyö

- Esityksen pohtiminen
- Sosiaalityöntekijän saama tuki palveluita järjestettäessä



Esitys palvelun järjestämisestä

- Palvelukohtaiset järjestämisen tavat
- Näin esität palvelua Laavaan



Palvelun käynnistäminen

- Päätöksenteko eri järjestelmissä
- Maksusitoumus ja kustannuspaikat
- Tavoitteellisen työskentelyn käynnistäminen



Palvelun valvonta

- Palvelun valvonta
- Peruutusehdot



Palvelun päättäminen

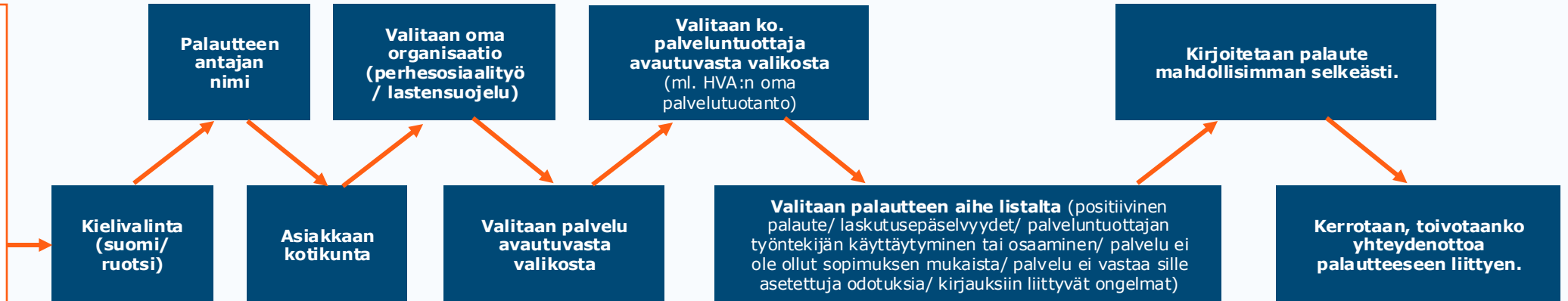
- Tekninen osuus palvelua päätettäessä





Palautteen ja valvontatiedon kerääminen webropolissa ja hyödyntäminen jatkossa

Perhesosiaalityön ja lastensuojelun ohjeistuksessa kerrotaan palvelujen laadusta ja valvonnasta ja ohjataan vastuutyöntekijää palautelomakkeen käyttöön webropolissa.



Palaute ohjautuu perhesosiaalityön ja lastensuojelun palveluja järjestäville työntekijöille

Tilanne arvioidaan palvelujen järjestämisen tiimissä tarvittaessa yhdessä vastuutyöntekijän kanssa

Hyödynnetään kertynyttä tietoa palveluja järjestettäessä, laadun kehittämisessä ja suunnitelmallisessa valvonnassa sekä perhesosiaalityössä että lastensuojelussa.

Aloitetaan reaktiivisen valvonnan prosessi, tarvittaessa yhteistyössä hankintojen kanssa.

